

Voorbeelduitwerkingen gespreksleidraad PTA beeldende vorming - vmbo

Aan de hand van dit document kun je als vaksectie met elkaar in gesprek gaan over het opzetten of verbeteren van het PTA beeldende vorming. De vragen helpen je om gezamenlijk beredeneerde keuzes te maken die aansluiten bij landelijke eisen, visie en beleid op schoolniveau en jullie wensen en inzichten op vakniveau. Bij elke vraag is ter illustratie twee voorbeelduitwerkingen opgenomen.

1. Wat is de onderwijsvisie van de school? Waarmee profileert jouw school zich? Hoe wil je dit verwerken in het PTA beeldende vorming?

Voorbeeld 1	Voorbeeld 2
<p>In de onderwijsvisie van de school speelt talenten ontdekken en talenten ontwikkelen een belangrijke rol. Ons lokaal is goed en rijk ingericht en dat betekent dat er voor leerlingen veel te kiezen is. Leerlingen worden gestimuleerd om (digitale) technieken en vaardigheden die ze beheersen te verdiepen en nieuwe technieken te onderzoeken.</p> <p>We zorgen er voor dat leerlingen leren <i>van kunst, over kunst en door middel van kunst</i>. Zo leren we leerlingen hoe ze naar kunst kunnen kijken en wat de kunstenaar over de wereld waarin we leven wil laten zien. We leren ze meer over kunstenaars en hoe kunstenaars bepaalde onderwerpen in een beeld vertalen. Ons onderwijs koppelen we steeds aan onderwerpen om leerlingen voor te bereiden op de jaarlijks wisselende thema's waarop het CPE en CSE gebaseerd zijn. Zo hebben we de afgelopen jaren al aandacht besteed aan de stad, identiteit en tijd.</p>	<p>Wij zijn een cultuurprofielschool. Dat is terug te zien in het brede aanbod van kunstvakken en de afstemming van kunst en cultuur met andere vakken op het niveau van onderwerpen en thema's. In de onderbouw bieden we alle kunstdisciplines aan. Daarnaast organiseren we twee keer per jaar schoolbreed een projectweek waarin kunst en cultuur centraal staan. Met collega's van andere leergebieden en vakken ontwikkelen we projecten. Denk bijvoorbeeld aan projecten waarbij we een relatie leggen tussen kunst en literatuur, kunst en geschiedenis, kunst en natuur. We gaan dan ook altijd met leerlingen naar een museum, theater of erfgoedinstelling. Deze projectactiviteiten worden voor de leerlingen die in leerjaar 3 en 4 zitten in hun PTA opgenomen.</p> <p>Verder kunnen leerlingen zich naast de reguliere lessen voor beeldend inschrijven voor de open ateliermiddagen. Deze vinden vaak op vrijdagmiddag plaats.</p>

2. Wat is de visie op toetsing en examinering van de school? En hoe wil je dit verwerken in het PTA?

Voorbeeld 1	Voorbeeld 2
<p>Als school willen we de ontwikkeling van leerlingen zichtbaar maken. In de onderbouw zijn leerlingen gewend hun eigen ontwikkeling op het gebied van kennis en vaardigheden vast te leggen in een (digitaal) portfolio. We vinden het belangrijk dat leerlingen leren reflecteren op hun leerproces en ervaren dat ze gegroeid zijn in hun ontwikkeling. Die lijn zetten we in de bovenbouw door.</p> <p>We letten in de bovenbouw goed op de afsluitende functie van toetsing. Dat betekent dat de presentatie van het portfolio in het PTA is opgenomen als SE-toets.</p> <p>De praktische gerichte SE-toetsen hebben een substantiële omvang.</p>	<p>De schoolexamens bereiden leerlingen voor op het centraal praktisch examen. Dat bestaat uit een praktisch deel waarin leerlingen zelfstandig beeldend werk maken en een theoretisch deel dat zich richt op het beschouwen van kunst. Deze aspecten worden ook getoetst in de schoolexamens en zijn opgenomen in het PTA.</p> <p>We werken altijd aan de hand van onderwerpen om leerlingen voor te bereiden op CSE en CPE. De oude magazines – de bron die CvTE ter voorbereiding en voorafgaande aan de centrale examens jaarlijks verstrekt, gebruiken we ter inspiratie.</p>

3. Het schoolexamen heeft een afsluitend karakter dus een beperkt aantal toetsen op eindniveau, met substantiële inhoud in plaats van voortgangstoetsen en huiswerkopdrachten. Hoe geef je dit vorm in je PTA?

Voorbeeld 1	Voorbeeld 2
<p>Tot en met leerjaar 3 hebben alle leerlingen beeldende vorming. Aan het eind van leerjaar 3 bepalen leerlingen of zij examen willen doen in beeldende vorming. Het PTA voor beeldende vorming richt zich om die reden op leerjaar 4. Er is geen SE in leerjaar 3. Leerlingen maken drie beeldende opdrachten. Eén waarin een onderwerp centraal staat, één waarin de techniek centraal staat en één geheel vrije beeldende opdracht. Daarnaast maken ze een schriftelijke toets over beeldbegrippen en een mondelinge toets voor beeldbeschouwing.</p>	<p>Onze toetsen zijn verdeeld over zeven periodes, waarvan vier in leerjaar 3 vallen en drie in leerjaar 4. In elke periode krijgen leerlingen twee praktische opdrachten, een 2d- en 3d-opdracht, en een schriftelijke toets over beeldaspecten. In leerjaar 4 kiezen leerlingen voor een discipline (handvaardigheid of tekenen) en maken ze drie grote beeldende opdrachten aan de hand van een eigen onderwerp dat ze verkennen. Daarnaast maken ze per periode een schriftelijk SE. Dat kan een toets, onderzoek of essay zijn. Hierin zijn zowel beeldbeschouwing als de beeldaspecten opgenomen.</p>

4. Wat is de gezamenlijke visie van de vaksectie op beeldende vorming? En hoe wil je dit verwerken in het PTA?

Voorbeeld 1	Voorbeeld 2
<p>We vinden het belangrijk dat onze leerlingen hun persoonlijke interesses en talenten ontdekken en ontwikkelen. We stellen ze individueel of samen met anderen (zoals medeleerlingen, kunstenaars, vormgevers, makers) in staat om op zoek te gaan naar hun eigen mogelijkheden en voorkeuren. Zo leren leerlingen zichzelf kennen en leren hoe ze zich verhouden tot anderen. De wereld wordt groter door leerlingen kennis te laten maken met elkaars en vooral ook nieuwe culturen, beelden en verhalen. Dit doen we bij voorkeur vanuit een mondiaal en intercultureel perspectief. Leerjaar 3 leent zich daar beter voor dan leerjaar 4. Dat laatste jaar is erg gericht op examenvoorbereiding en legt deze accenten minder.</p>	<p>Wij zijn een cultuurprofielschool. Dat is terug te zien in het brede aanbod van kunstvakken en de afstemming van kunst en cultuur met andere vakken op het niveau van onderwerpen en thema's. Daarnaast vinden we als vaksectie het leren van technieken en vaardigheden minstens zo belangrijk als het leren gebruiken van beeldbegrippen. Leerlingen leren hun repertoire aan artistieke technieken en vaardigheden te verfijnen en vergroten en kunnen de beeldbegrippen bewust toepassen bij het maken van beelden. Het kijken naar en praten over eigen beelden en beelden van anderen is een rode draad in het programma. Dit komt terug in het PTA.</p>

5. Welke bronnen gebruik je bij het op-/bijstellen van je PTA?

Voorbeeld 1	Voorbeeld 2
<p>We gebruiken in elk geval het examenprogramma van beeldende vorming, zoals dat op examenblad.nl gepubliceerd wordt. Daarnaast maken we gebruik van de informatie in de digitale handreiking van SLO. Ook laten we ons inspireren door PTA's van andere scholen.</p>	<p>We gebruiken in elk geval het examenprogramma Beeldende vorming zoals dat op examenblad.nl staat. Ook gebruiken we de informatie in de digitale handreiking van SLO. Daarnaast maken we gebruik van een methode.</p>

6. Hoe komen alle exameneenheden van het schoolexamen in balans aan bod in het PTA?

Voorbeeld 1	Voorbeeld 2
<p>Alle SE-exameneenheden komen aan bod. Daarbij gaat het zowel om het product (BV/K/4), het proces (BV/K/5) en het toepassen van beeldelementen (BV/K/6) zodat leerlingen leren een sterk beeld te maken. Ook het beschouwen van eigen werk (BV/K/7) en het leren kijken naar werk van anderen vinden wij belangrijk.</p>	<p>In leerjaar 3 is er een brede oriëntatie, waarbij alle examenheden aan bod komen in het onderwijsprogramma. In het vierde leerjaar bouwen we voort op het geleerde en gaan we een stap dieper. Alle exameneenheden komen aan bod. Met de SE-exameneenheden bereiden we leerlingen voor op het CSE en CPE.</p>

<p>We zorgen voor een samenhangend geheel met de nadruk op het maken van artistieke uitingen. Dat past geheel bij onze visie en bij onze leerlingen.</p>	
--	--

7. Hoe komen de zes algemene onderwijsdoelen uit de preambule aan bod in het PTA?

Voorbeeld 1	Voorbeeld 2
<p>De zes algemene onderwijsdoelen zijn zeer globaal van aard en onlosmakelijk verbonden met de essentie van beeldende vorming. Zo koppelen we bijvoorbeeld het leren reflecteren op het leer- en werkproces aan het presenteren van het beeldend werk. We maken dus geen aparte SE-toetsen voor deze aparte onderwijsdoelen.</p>	<p>De vaardigheden uit het examenprogramma gericht op het product, het proces en het beschouwen van artistieke uitingen, zijn het uitgangspunt om het PTA vorm te geven. We nemen geen aparte toetsen op voor de zes onderwijsdoelen. Deze zijn geïntegreerd in zowel de praktische als de meer theoretische activiteiten.</p>

8. Kies je ervoor om CE-exameneenheden ook op te nemen in het PTA? Wat zijn hierbij de overwegingen?

Voorbeeld 1	Voorbeeld 2
<p>De CE-exameneenheden gericht op het CPE en het maken van artistiek werk inclusief het proces zijn nagenoeg gelijk aan de SE-exameneenheden. Door het SE worden leerlingen goed voorbereid op het CPE. We oefenen via het SE al wel met leerlingen voor het CSE en nemen deze onderdelen op in het PTA. Het gaat dan specifiek om het beschouwen van werk van anderen (BV/K/8). Leerlingen moeten van werk van anderen de culturele en/of kunsthistorische context benoemen en toelichten. Het magazine dat jaarlijks eind december verschijnt geeft informatie over het kunsthistorisch perspectief waarbinnen de opgaven in het CSE geplaatst kunnen worden.</p>	<p>We werken altijd aan de hand van onderwerpen om leerlingen voor te bereiden op CSE en CPE. Leerlingen kiezen bij hun schoolexamens zelf een onderwerp en kunnen de oude magazines – de bron die CvTE jaarlijks ter voorbereiding en voorafgaande aan de centrale examens verstrekt – gebruiken ter inspiratie. De magazines geven informatie over het kunsthistorisch perspectief waarbinnen de opgaven in het CSE geplaatst kunnen worden. We nemen geen CE-exameneenheden op in het PTA.</p>

9. In je PTA mag je schooleigen onderdelen opnemen die niet in het examenprogramma staan. Wat zijn de overwegingen om hier wel/niet voor te kiezen?

Voorbeeld 1	Voorbeeld 2
<p>We hebben een portfolio-beoordeling toegevoegd als onderdeel van het PTA, zodat leerlingen kunnen laten zien hoe ze zich ontwikkelen. Dat is voor hen motiverend, het maakt hun groei zichtbaar.</p> <p>In dit portfolio staan bijvoorbeeld registraties van het creatieve proces en de eindresultaten uit de twee jaar bovenbouw met reflectie en feedback hierop.</p>	<p>In het PTA hebben we als extra onderdeel praktische vakoverstijgende activiteiten opgenomen. Dat past goed bij de visie van onze school. Twee keer per jaar organiseren we schoolbreed een projectweek waarin kunst en cultuur centraal staan. Met collega's van andere leergebieden en vakken ontwikkelen we projecten. Zo hebben we een project waarin we samen met Nederlands experimenteren met (gesproken) taal en beeld. In een ander project met geschiedenis kijken leerlingen naar beelden als spiegel van het verleden. We bezoeken dan ook altijd met leerlingen een museum, theater of erfgoedinstelling. Deze projectactiviteiten zijn in het PTA van leerjaar 3 en 4 opgenomen.</p>

10. Hoe passen de gekozen toetsvormen bij het doel van de verschillende toetsen in het PTA?

Voorbeeld 1	Voorbeeld 2
<p>De toetsvormen sluiten aan bij het karakter van het programma. De essentie van het programma bestaat uit meemaken, maken, betekenis geven en presenteren. Hier passen verschillende toetsvormen bij: praktisch, schriftelijk en mondeling. Een voorbeeld van de laatste vorm is een afsluitende expositie en presentatie van eigen werk voor extern (professioneel) publiek.</p>	<p>De toetsvormen doen wat ons betreft recht aan de verschillende onderliggende doelen van het examenprogramma en hebben vooral een praktisch karakter. De variatie zit vooral in de uitwerking van de praktische opdracht door de leerling. Daarin heeft de leerling wat te kiezen.</p>

11. Hoe worden de SE-toetsen over de leerjaren van de bovenbouw verdeeld?

Voorbeeld 1	Voorbeeld 2
<p>We sluiten beeldende vorming af in leerjaar 4 met praktische en schriftelijke toetsen die gespreid zijn over het vierde leerjaar, omdat leerlingen in leerjaar 3 bepalen of zij examen willen doen in beeldende vorming.</p>	<p>We hebben de SE-toetsen verdeeld over de periodes in leerjaar 3 en 4, met een zwaardere weging van SE-toetsen in leerjaar 4. We werken met zeven periodes, waarvan vier periodes in leerjaar 3 vallen.</p>

12. Hoe wordt het PTA beeldende vorming afgestemd met de PTA's van de andere vakken?

Voorbeeld 1	Voorbeeld 2
<p>We hebben naast een vaksectieoverleg ook een leergebied overleg, waar we met name kijken hoe het programma van Kunstvakken inclusief CKV in het derde leerjaar en het programma van de verschillende kunstvakken elkaar kunnen ondersteunen. We stemmen de onderwerpen waar mogelijk af. Leerlingen die bij CKV deelnemen aan activiteiten kunnen dit als inspiratie gebruiken bij beeldende vorming. Volgend schooljaar gaan we kijken of we de samenwerking kunnen uitbreiden naar andere vakken. Voor de hand ligt de samenwerking te zoeken met Nederlands als het gaat om presentaties en verslag en met geschiedenis als het gaat om het duiden van kunsthistorische perspectieven.</p>	<p>We hebben jaarlijks één keer met een afvaardiging van elke sectie gezamenlijk overleg om de PTA's af te stemmen. We maken dan bijvoorbeeld afspraken over het aantal toetsen en kijken of er inhoudelijke thema's zijn die we vakoverstijgend kunnen aanpakken.</p>

13. Hoe en met wie wordt het PTA periodiek geëvalueerd?

Voorbeeld 1	Voorbeeld 2
<p>Na elke periode reflecteren we met de vaksectie op de periode, waarbij we het PTA meenemen en eventuele wijzigingen noteren voor het volgende schooljaar. We spreken dan over de inhoud, de vorm, de afnamecondities en de weging.</p>	<p>Binnen ons bestuur hebben we in maart een jaarlijks overleg met de vaksectie van de andere scholen. In dit overleg wisselen we de ervaringen met het PTA uit en leren van elkaar. We spreken dan over de inhoud, de vorm, de afnamecondities en de weging. Naar aanleiding van dit overleg maken we het PTA up-to-date. Daarna volgt een controle door de examencommissie, waarna ook nog aanpassingen mogelijk zijn.</p>